

Број: ОИ-К-БЛ-127/20
Дана: 05.05.2020. године

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ/РЕПУБЛИЧКИ ШТАБ ЗА ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ
н/р председника
kabinet@vladars.net

ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ/ФЕДЕРАЛНИ ШТАБ ЦИВИЛНЕ
ЗАШТИТЕ
fucz@fucz.gov.ba

КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ
ЗАШТИТЕ ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА
cz.tk@bih.net.ba

КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ
ЗЕНИЧКО-ДОБОЈСКОГ КАНТОНА
kucz@zdk.ba

КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ
ЗАШТИТЕ КАНТОНА САРАЈЕВО
kucz@kucz.ks.gov.ba

КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ
ХЕРЦЕГОВАЧКО-НЕРЕТВАНСКОГ КАНТОНА
cz.vatrogastvo.hnz@tel.net.ba

КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ
БОСАНСКО-ПОДРИЊСКОГ КАНТОНА
kocbpk@gmail.com

КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ
ЗАШТИТЕ КАНТОНА 10
ucz@vladahbz.com

КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ
ЗАПАДНОХЕРЦЕГОВАЧКОГ КАНТОНА
uprava@civilnazastita-zzh.gov.ba

**КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ
ЗАШТИТЕ ПОСАВСКОГ КАНТОНА**
civilna.zastita.orasje@tel.net.ba

**КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ
ЗАШТИТЕ УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА**
czbihac@bih.net.ba

**КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ
СРЕДЊОБОСАНСКОГ КАНТОНА**
upravacz@sbk-ksb.gov.ba

**КРИЗНИ ШТАБ ЗА ЗАШТИТУ И СПАСАВАЊЕ
БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**
н/р Градоначелника
stojanka.knezevic@bdcentral.net

Препоруке Омбудсмана Босне и Херцеговине у вези с правима дјетета на образовање и на заштиту од насиља и занемаривања

Омбудсмани Босне и Херцеговине цијенећи права и интересе свих грађана, а посебно рањивих категорија, у вези с новонасталом ситуацијом изазваном епидемијом, упутили су низ препорука надлежним органима, а прије свега надлежним кризним штабовима свих нивоа власти у Босни и Херцеговини¹.

Омбудсмани користе прилику да се поново обратe надлежним органима и надлежним кризним штабовима имајући у виду најбољи интерес дјетета дефинисан Конвенцијом Уједињених нација о правима дјетета. Прије свега, Омбудсмани желе похвалити мјере које су предузете од стране свих надлежних образовних институција како би се школска година завршила, посебно у облику извођења наставе на даљину. Међутим, истовремено упозоравају да се мора водити рачуна о начину вредновања рада дјече у различитим условима и ситуацијама, а посебно у погледу дјече с потешкоћама у развоју, дјече која живе у сиромаштву и на маргинама друштва, попут ромске дјече или дјече лишене слободе у установама (притвори, затвори, васпитно-поправни домови) и дјече која живе у институцијама (нпр. дјеца без родитељског старања). Потребно је предузети додатне напоре и заштитити дјецу која су постала још рањивија због посебних услова узрокованих пандемијом.

Омбудсмани подржавају постепени повратак и нормализацију живота, али никако не на штету дјече. На вријеме желимо упозорити да школе треба да добију јасне смјернице како би обезбиједиле све неопходно потребне услове за евентуално извођење наставе у школама. Прије доношења одлуке о евентуалном повратку дјече у школе мора се провјерити да ли су испуњене све претпоставке за заштиту здравља дјече, односно да ли су испуњени сви хигијенски, просторни, кадровски и други безбједносни услови. Посебно је важно обезбиједити механизме контроле придржавања смјерница и препорука надлежних

¹ Доступно на: www.ombudsmen.gov.ba

здравствених органа, уз предвиђене санкције за њихово непоштовање. Опреза ради, Омбудсмани већ сада упозоравају на сложеност ситуације у вези с дјецом с потешкоћама у развоју и да ће се вјероватно појавити низ отворених питања као нпр. да ли ће асистенти у настави помагати дјечи уколико морају бити на удаљености од два метра или ако је физички контакт неизбјежан у раду са слијепом дјецом, дјецом са аутизмом и сл.

Руководећи се најбољим интересом дјетета, Омбудсмани желе указати на обавезу надлежних органа да се приликом доношења одлука, у вези с правима дјетета на образовање, мора обавити стручна процјена свих ризика и морају се обезбиједити потпуне и јасне препоруке стручњака, јер надлежни органи на себе преузимају одговорност за безбједност дјече.

Омбудсмани упозоравају и да надлежни органи морају водити рачуна и обезбиједити рјешења која ће омогућити да се у дјечјим вртићима и школама организују програми за ону дјецу коју запослени родитељи не могу збринутити на други начин, те да их заштите од потенцијалних ризика, додатних оптерећења и несигурности. Такође је изузетно важно обезбиједити да се учењем путем интернета (настава на даљину) не погоршају постојеће неједнакости и да оно не буде замјена за интеракцију дјетета и просвјетног радника, јер учење путем интернета креативно је рјешење кад није могуће учење у учионици, али ствара проблеме дјечи која немају приступ или имају ограничен приступ технологији или немају одговарајућу родитељску подршку. У том случају, дјечи треба обезбиједити доступност других, алтернативних рјешења².

У времену у којем је рад надлежних органа реорганизован и усклађен с мјерама у вези с проглашеном епидемијом болести COVID-19, дјеца су због ванредних околности изложена повећаним ризицима од насиља. Ванредне прилике, страх и забринутост ради очувања здравља, радних мјеста и осигурања основних егзистенцијалних услова, представљају околности због којих се мијењају начини живота породица. Ограничени социјални контакти, нажалост, могу бити и окидач за ширу појаву насиља у породици. Истовремено, рад надлежних органа, посебно центара за социјалну заштиту одвија се уз ограничења, што може отежати заштиту дјече у ризичним породичним ситуацијама. Омбудсмани указују да је УН Комитет за права дјетета позвао државе да ограничења уведе само када је то неопходно, те да ограничења буду пропорционална и минимална. Уколико би пандемија болести COVID-19 имала знатан и неповољан утицај на расположивост финансијских средстава, те потешкоће не би требало да се сматрају препреком да се поштује *Конвенција о правима дјетета*, односно увијек и у свим ситуацијама морамо се руководити начелом најбољег интереса дјетета³.

Имајући у виду наведено, Омбудсмани Босне и Херцеговине препоручују свим надлежним органима у Босни и Херцеговини да воде посебно рачуна и обезбиједи ефикасно дјеловање свих надлежних органа у случајевима интервенција у породици, посебно приликом изрицања хитних/заштитних мјера издвајања из породице. Поред тога, Омбудсмани препоручују да се за све стручне раднике који ступају у непосредне контакте с корисницима обезбиједи адекватна заштитна опрема (за представнике центара за социјалну заштиту, правосуђа, полиције). Омбудсмани сматрају и да је потребно предвидјети капацитете за смјештај жртава насиља у породици (дјеце, али и родитеља с дјецом) за вријеме трајања епидемије, с обзиром на ионако ограничене капацитете установа, хранитељских породица и склоништа за жртве насиља у породици, а при чему треба водити рачуна и о могуће изреченим мјерама самоизолације. Омбудсмани указују да је и УН Комитет за права дјетета управо препознао да, због ограниченог кретања, дјеца могу бити изложена појачаном физичком и психичком насиљу код куће и у том правцу упутио препоруке државама чланицама.

² Препоруке УН Комитета за права дјетета у вези с новонасталом ситуацијом

³ Препоруке Комитета доступне на www.ombudsmen.gov.ba

У вези са заштитом права дјетета на заштиту од насиља и занемаривања, посебно је важно обезбиједити ажурност судова у поступцима који се тичу дјеце. Стога, Омбудсмани позивају надлежна министарства правде да ускладе и унаприједи рад судова у новонасталим околностима у интересу дјеце. Сасвим је јасно и оправдано да тренутна ситуација захтијева прилагођавање организације рада свих надлежних органа (полиције, тужилаштва, центара за социјални рад, адвоката, установа за извршење малољетничких кривичних санкција), с тим да се у судовима (посебно у поступцима који су хитни, а то су свакако поступци у којима се штите права малољетника, поступци с елементима насиља, поступци везани за притвор и задржавање дјеце итд.) мора обезбиједити пуна ажурност у поступању у свим ситуацијама када су дјеца угрожена (случајеви насиља, те осим кривичноправне заштите дјетета, ажурност је потребна и када је ријеч о поступању по приједлозима за доношење привремених мјера, али и рјешавање других питања која се односе на дјецу а у којима одлуку доноси суд, нарочито у високо-конфликтним родитељским односима). На крају, без обзира на ванредно стање, Омбудсмани сматрају да је изузетно важно одржати континуирани рад судова ради заштите права дјеце и остваривања њихових права и интереса. Надлежни органи би се морали руководити Смјерницама Савјета Европе „Поштовање демократије, владавине закона и људских права у контексту здравствене кризе изазване COVID-ом 19 - Алати за државе чланице⁴”. Мјере без преседана које се предузимају у одговору на COVID-19 могу да утичу на способност државе да гарантује право на слободу и сходно томе да измијене редовно функционисање правосудног система. Мјере које имају за циљ прилагођавање начина приступа суду требало би да буду осмишљене тако да су компатибилне са чланом 6 ЕКЉП, нарочито у случајевима који захтијевају посебну процедуралну пажњу, а што свакако подразумијева породичне спорове и спорове који се тичу права дјеце.

Омбудсмени Босне и Херцеговине
проф. др Љубинко Митровић, с.р.
др Јасминка Џумхур, с.р.
Нивес Јукић, с.р.

⁴ Смјернице достављамо у прилогу Препоруке